Opetus- ja kulttuuriministeriö
Ammatillisen koulutuksen osasto
Opetusneuvos Mari Pastila-Eklund

24.9.2018

Eduskunta
Hallintovaliokunta 25.9.2018 klo 12.15

Asia: Asia: HE 64/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain muuttamisesta

Esityksen yleisperustelut

Esityksen yleisperusteluiden nykytilan kuvauksen lainsäädäntö ja käytäntö ei vastaa 1.1.2018 voimaan tullutta ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Lain ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) 22 §:n mukaisesti ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa (järjestämislupa). Pelastuslain muuttamista koskevan HE:n yleisperusteluissa todetaan, että ”koulutusta voivat järjestää ammatilliset oppilaitokset ja aikuiskoulutuskeskukset”, mutta ammatillista koulutusta voivat järjestää lain (531/2017) 22 §:n mukaiset järjestämisluvan omaavat koulutuksen järjestäjät.

Lain ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) 23 §:n mukaisesti järjestämisluvassa määrätään tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus myöntää ja joihin se voi järjestää tutkintokoulutusta. Pelastuslain muuttamista koskevan HE:n yleisperusteluissa todetaan, että ”tutkintojen järjestämisestä vastaa valtakunnallinen talotekniikan ja LVI-asennuksen tutkintotoimikunta”, mutta koulutuksen järjestäjät myöntävät järjestämislupaansa sisältyvät tutkinnot. Vuoden 2018 alussa voimaan tulleessa ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä ei ole enää tutkintotoimikuntia. Lain siirtymäsäännösten (140 §) mukaan tutkintotoimikuntien toiminta päättyi 31.7.2018.

Lain ammatillisesta koulutuksesta 44 §:n mukaisesti jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), johon koulutuksen järjestäjä suunnittelee opiskelijan tavoitteet, sisällöt ja osaamisen hankkimistavat. Osaamisen hankkimistavat suunnitellaan yksilöllisesti, ja osaamista voi hankkia koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä, työpaikalla järjestettävänä koulutuksena (oppi- tai koulutussopimus) tai muissa oppimisympäristöissä (esim. verkko-opinnot). Pelastuslain muuttamista koskevan HE:n yleisperusteluissa todetaan, että ”ammattioppilaitoksissa ei tällä hetkellä anneta koulumaista opetusta nuohoojille”, mikä ei em. perusteella ei ole nykytilaa vastaava kuvaus.

Esityksen vaikutukset

Kappaleessa 3.1.2. Vaikutukset yrityksiin todetaan: ”Tähän asti nuohoojan ammattitutkinnon suorittamiseksi ainoa reitti on ollut oppisopimuskoulutus. Nuohoojan tutkinto suoritettaisiin jatkossakin nykyisenkaltaisena näyttötutkintona ja opiskelu tapahtuisi työelämälähtöisesti.” Oppisopimuskoulutus ei ole ollut, eikä se ole myöskään voimassa olevan ammatillisen koulutuksen lainsäädännön mukaisesti, ainoa tapa hankkia nuohoojan osaamista. Edellisessä kappaleessa mainitun mukaisesti opiskelijan HOKSissa suunnitellaan yksilölliset tavat hankkia osaamista hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä. Lain ammatillisesta koulutuksesta 52 §:n mukaisesti tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (näyttö). Pelastuslain muuttamista koskevassa HE:ssä mainittua näyttötutkintoa ei ole enää mahdollista suorittaa 1.1.2018 voimaan tulleen lain ammatillisesta koulutuksesta mukaan.

Samassa kappaleessa todetaan lisäksi: ”Huoli oppisopimuskoulutuksen paikkojen vähäisyydestä on ollut esillä jo pidempään. Moni nuohousyrittäjä ei ole ollut halukas kouluttamaan itselleen kilpailijaa. Pienellä nuohousyrittäjällä on rajalliset edellytykset ottaa oppisopimuskoulutettavia, eikä välttämättä ole ollut mahdollisuutta itse työllistää kouluttamaansa nuohoojaoppilasta. Toisaalta suurempi yritys ei ole välttämättä saanut tarvitsemaansa työvoimaa. Kun alan työllistymismahdollisuudet ovat olleet rajalliset, koulutuksellekaan ei ole ollut kysyntää. Pelastuslakiin ehdotetut muutokset muuttavat nuohousalan toimintaympäristöä niin, että nuohoojien koulumaiselle opetukselle voi jatkossa olla enemmän kysyntää.” Kun laki ammatillisesta koulutuksesta tuli voimaan 1.1.2018 alkaen, tulivat samalla voimaan muutokset ammatillisen koulutuksen rahoituslakiin. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien valtionosuusrahoituksesta puolet perustuu jatkossa suoritusrahoitukseen (suoritettuihin tutkintoihin ja tutkinnon osiin) sekä vaikuttavuusrahoitukseen, johon kuuluu mm. opiskelijoiden työllistyminen tutkinnon tai sen osan suorittamisen jälkeen. Koulutuksen järjestäjä päättää itse, millaista koulutusta ja tutkintoja se saamallaan valtionosuusrahoituksella järjestää. Koska jatkossa puolet rahoituksesta muodostuu suoritetuista tutkinnoista ja mm. opiskelijoiden työllistymisestä, ohjaa se koulutuksen järjestäjiä kouluttamaan opiskelijoita työelämän osaamistarpeisiin, jotta opiskelijat työllistyisivät. Toisaalta koulutuksen järjestäjän tulee varmistua ennen opiskelijan ohjaamista näyttöön siitä, että tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset on saavutettu. Kun osaamista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:n mukaisesti arvioivat opettaja sekä työelämän edustaja, korostuu arvioinnissa osaamisen työelämälähtöisyys sekä osaamis- ja kriteeriperusteisuus. Osaamisen hankkiminen ei ole sidottu ”koulumaiseen opetukseen”, vaan osaamista arvioidaan suhteessa tutkinnon perusteisiin ja niiden ammattitaitovaatimuksiin.

<u>Pykäläehdotukset</u>

Laiksi pelastuslain muuttamisesta esitetään pykälässä 63 säädettäväksi nuohoojan kelpoisuudesta. Ko. pykälän esitys on: ”Nuohoojalla tulee olla nuohoojan ammattitutkinto.” Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan: ”Nuohoojalla ehdotetaan säilytettävän nykyinen vaatimus nuohoojan ammattitutkinnon suorittamisesta. Sääntelyn tavoitteena on varmistaa, että nuohoojilla on riittävä osaaminen nuohoustyön laadukkaaseen suorittamiseen.”

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta (680/2017) mukaisesti ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteessa on 1.1.2019 alkaen talotekniikan ammattitutkinto, johon yhdistyy osaaminen useammasta ammattitutkinnosta, joista yksi on nuohoojan ammattitutkinto. Pelastuslain muuttamista koskevassa HE:ssä 63 §:ssä todettua nuohoojan ammattitutkintoa ei näin ollen enää ole 1.1.2019 tutkintorakenteessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että pykälän 63 teksti muutettaisiin kuulumaan näin: ”Nuohoojalla tulee olla talotekniikan ammattitutkinto, jossa on suoritettu nuohouksen osaamisala.”